

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Konstprogram för Botkyrka kommun 2021-2025

Dokumentet ersätter:

Dokumentansvarig är: Kultur- och fritidsnämnden

För revidering av dokumentet ansvarar: Kultur- och fritidsnämnden

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Kultur- och fritidsnämnden

Relaterade dokument: Konstprogram för Botkyrka kommun 2021-2025: Förstudie, Reglemente för kultur- och fritidsnämndens Konstråd, Riktlinje för investeringar i Botkyrka kommun (KS/2018:609), Värdegrund (KS/2016:59), Ett hållbart Botkyrka (KS/2020:146), Strategi Kreativa Botkyrka (KS/2014:188)

KONSTPROGRAM FÖR BOTKYRKA KOMMUN 2021 – 2025

Konstprogram för Botkyrka beskriver hur Botkyrka kommun arbetar för att säkerställa ett demokratiskt, jämlikt och inkluderande konstliv. Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar genom Botkyrka konsthall för att konsten är en självklar och viktig del av Botkyrkabornas vardag. Detta sker genom en bred verksamhet som innefattar utställnings- och programverksamhet, konstinköp, internationellt ateljéprogram, pedagogik, mentorskap för unga och produktion av offentlig konst.

Vision

”Genom den samtida konsten kan vi få en djupare förståelse för vår tids viktiga frågor men också få syn på oss själva och samhället vi lever i, vi kan som betraktare och deltagare utmanas och utvecklas. Botkyrka kommun arbetar genom Botkyrka konsthall för att konstens rum ska vara välkomnande och tillåtande för alla människor, oavsett bakgrund och förkunskaper.”

Alla Botkyrkabors rätt till kreativitet, medskapande och deltagande är den självklara utgångspunkten för Botkyrka kommuns arbete med konsten. För att Botkyrka ska vara ett socialt hållbart samhälle måste alla aktörer göra sin del för att skapa gemenskap och social sammanhållning, detta sker inte minst genom olika samarbeten och möten över grupp- och stadsdelsgränser. I det arbetet spelar Botkyrka konsthall en viktig roll.

”Framtidens Botkyrka är en inspirerande plats full av möjligheter. Genom kontraster, kreativitet och nyfikenhet skapar vi de bästa förutsättningarna för en hållbar framtid.”¹

Så lyder Botkyrka kommuns vision och detta genomsyrar såväl kultur- och fritidsförvaltningens som Botkyrka konsthalls arbete. Med stöd i kommunens ledord; *öppen, ansvarstagande, modig* och *energisk*, arbetar Botkyrka konsthall i alla led med medborgaren i fokus. Konsten är ett demokratiskt verktyg för att stärka jämlikheten i kommunen och trygga grundläggande mänskliga rättigheter.

¹ Se styrdokument i Botkyrka kommun: Värdegrund KS/2016:59.

Enligt artikel 31 i barnkonventionen som sedan 1 januari 2020 är svensk lag ska alla barns rätt till konstnärlig och kulturell verksamhet främjas och stärkas.²

Konstprogrammet styrs även av strategin *Kreativa Botkyrka*, som slår fast vikten av utrymme för kreativitet på platsen Botkyrka samt att kommunen skall vara möjliggörare för Botkyrkaborna att själva initiera och genomföra konstnärliga idéer och projekt.³ Ett ytterligare styrdokument som är av stor vikt för kommunens arbete med konst är *Riktlinje för investeringar i Botkyrka kommun*, här formuleras hur kommunen arbetar med konst enligt enprocentsregeln.⁴

Konstprogrammet utgår från följande inriktningar, som beskriver Botkyrkas ambitioner med konst i kommunen: *Bredd och spets, Konst och delaktighet, Konstens roll i stadsplanering* samt *Konstens integritet och oberoende*. Dessa är här rubriker, och till samtliga avsnitt finns ett antal målformuleringar som gäller satsningar under programperioden.

Bredd och spets

För att lyckas med sitt demokratiska uppdrag och vara angelägen för alla Botkyrkabor ska Botkyrka konsthall arbeta utifrån platsen Botkyrka, lyssna in de aktuella diskussioner och samtal som pågår men också stimulera kreativitet och lyfta fram konstlivet lokalt, samt knyta an till en bredare, internationell konstarena. Att konsten präglas av ett både lokalt, nationellt och globalt perspektiv är grundläggande för ett kreativt kunskapsutbyte.

Att skapa rum för möten och engagemang mellan både nationellt och internationellt verksamma aktörer och Botkyrkas konstliv är värdefullt och avgörande för att utveckla konstfältet såväl som samhället i stort. Genom en mångfald av uttryck och röster blir konsten relevant för Botkyrkas invånare.

Utställnings- och programverksamheten är precis så mångfacetterad som den samtida konsten och samhället i stort. Utöver utställningar i konsthallen i Fittja genomför Botkyrka konsthall en mängd olika projekt utanför konsthallens väggar, ibland tillsammans med lokala aktörer men även med institutioner och samarbetspartners utanför kommunen.

² UNICEF, <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten> (2020-03-23).

³ Se Strategi Kreativa Botkyrka (KS/2014:188).

⁴ Se mer under rubriken ”Konstens roll i stadsplanering”.

Utställnings- och programverksamheten erbjuder besökarna ett intressant och spännande möte med den samtida konsten. Här är både igenkänning och utmaning, såväl som upplevelser och gemenskap viktiga ledord. Att arbeta med en mängd olika konstnärer och aktörer från olika fält innebär att Botkyrka konsthall kan erbjuda Botkyrkaborna ett varierat och nyskapande program.

Botkyrka konsthall prioriterar under perioden att genomföra insatser och utveckla arbetssätt vad gäller:

- *Att Botkyrka konsthall arbetar med såväl professionella konstnärer såväl som de som arbetar konstnärligt vid sidan av annat.*
- *Att stärka relationer och samarbeten mellan det lokala konstlivet i Botkyrka och ett större nationellt och internationellt konstfält.*
- *Att arbeta nyskapande för att tillgängliggöra den samtida konsten för fler och på så sätt nå ut till en bredare publik.*

Konst och delaktighet

Konst och delaktighet går att relatera till frågan om makt och konsten som ett verktyg för att göra sin röst hörd, vilket i grund och botten handlar om jämlikhet. Alla Botkyrkabor ska ha samma makt och möjligheter att forma sina egna liv och där är konsten och kulturen viktiga pusselbitar. Botkyrka kommun arbetar långsiktigt för en hållbar utveckling. Detta arbete utgår från tre grundläggande aspekter av hållbarhet; ekologisk, ekonomisk och social, varav den sistnämnda är nära knuten till mänskliga rättigheter och jämlikhet.

I Botkyrka spelar konsten en viktig roll för att bidra till gemenskap och lokalt engagemang. För att uppnå detta arbetar Botkyrka konsthall ofta med konstnärer och andra aktörer vars praktiker bygger på delaktighet och samarbeten med boende och besökare i kommunen.

Den pedagogiska verksamheten är ett viktigt verktyg för att stimulera kreativitet hos både barn och vuxna. Utgångspunkten är att inspirera och erbjuda alla Botkyrkabor, oavsett var i kommunen de bor, att ta del av konst genom både skapande och samtal. Sedan hösten 2019 ingår enheten Botkyrka konsthall tillsammans med Bibliotek Botkyrka i verksamhetsområdet *Konst och bibliotek*. Då bildkonsten i hög grad går att likna vid ett språk finns det många intressanta beröringspunkter mellan dessa enheter vilket kan utvecklas i kreativa projekt och verksamheter som kretsar kring ett vidgat textbegrepp och språkutveckling.

För att konstens rum ska vara öppna och tillgängliga för alla, samt att alla Botkyrkabor ska ha lika möjligheter att utvecklas kreativt, krävs det att konstfältet i stort vidgas och demokratiseras. Att bredda rekryteringen till landets olika konstnärliga högskolor är en viktig del, en annan är att stärka ungdomar och unga vuxna i deras kreativitet. Botkyrka kommun arbetar genom Botkyrka konsthall för att stärka utbytet mellan Botkyrkabor och ett konstnärligt akademiskt fält. För att uppnå detta arbetar Botkyrka konsthall bland annat mot den prioriterade målgruppen ungdomar och unga vuxna med målsättningen att stärka ungas kreativitet och att genom riktade insatser och mentorskap ge dem möjligheter att både utveckla det egna skapandet men i förlängningen även öppna dörrar mot konstnärliga utbildningar och yrken.

Botkyrka konsthall prioriterar under perioden att genomföra insatser och utveckla arbetssätt vad gäller:

- *Konstens roll för ökad jämlikhet, social gemenskap och engagemang.*
- *Att stärka det pedagogiska arbetet för att stimulera ett kunskapsutbyte där både barn och vuxna får möjligheten att lära sig olika konstnärliga praktiker och på så sätt tillgängliggöra den samtida konsten för fler grupper.*
- *Samarbeten med de konstnärliga förberedande skolorna, såväl som högskolor och universitet i Stockholmsregionen.*
- *Mentorskap för unga.*

Konstens roll i stadsplanering

I Botkyrka kommun lever och verkar medborgarna i trygga och tilltalande livsmiljöer. Samtidigt behöver Botkyrka säkerställa att kommunen är en inkluderande plats med möjligheter till medskapande i samhällsbyggandet. Konsten kan spela en stor roll för att stadsplaneringen ska vara inkluderande och kännetecknas av gemenskap, såväl inom den egna stadsdelen som över kommundelarna. För att uppnå detta rör sig en stor del av Botkyrka konsthalls verksamhet i gränslandet mellan konst, arkitektur och stadsplanering.

Synen på konstens roll i stadsplanering är nära knutet till en större diskussion om vem som har tillgång till det offentliga rummet och vem som har makt att påverka det och göra avtryck där. I och med konsthallens flytt till Fittja är verksamheten idag ännu mer än tidigare integrerad i lokalsamhället, vilket är av avgörande betydelse för möjligheten att skapa en plats där det lokala engagemanget synliggörs. Botkyrka konsthall erbjuder ett välkomnande konsttrum att

kliva in i, men en stor del av verksamheten handlar också om att låta konsten ta plats utanför konsthallens väggar. Detta gäller både konstnärliga gestaltningar i form av enprocentsuppdrag, såväl som andra typer av konstprojekt som ofta bygger på delaktighet och samarbeten.

Botkyrka konsthall är en viktig del av bostadsområdet. Det är en öppen mötesplats som är tillgänglig och tillåtande, och samtidigt en relevant och angelägen samtidskonstinstitution som lockar besökare från hela kommunen såväl som en konstpublik från resten av Stockholmsregionen och landet.

Botkyrka kommun har sedan 1967 arbetat med enprocentsregeln vilket innebär att minst en procent av den totala byggnadskostnaden vid kommunala ny- och ombyggnationer går till konstnärlig gestaltning. Regeln gäller investeringsprojekt för fastigheter samt gata- och parkmiljöer som används och besöks av allmänheten. Arbetet bygger därmed på ett nära samarbete mellan kultur- och fritidsförvaltningen, teknik- och fastighetsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Enprocentsregeln är en riktpunkt och då det finns skäliga motiv kan mer eller mindre läggas på konstnärlig gestaltning. Detta bestäms av investeringsprojektets karaktär och förutsättningar. Kommunen skall dessutom i möjligaste mån verka för att privata aktörer som bygger lokaler för kommunal verksamhet följer enprocentsregeln. Under de senaste åren har byggandet ökat stort i kommunen och detta har lett till att det finns en stor samling av samtidskonst i offentliga miljöer i Botkyrka.⁵

Under våren 2019 beslutade kultur- och fritidsnämnden att anta ett nytt reglemente för kultur- och fritidsnämndens konstråd. Konstrådet består av politiker och är ett organ för information och samråd mellan kultur- och fritidsförvaltningen och kultur- och fritidsnämnden i frågor som gäller kulturstipendier och konst enligt enprocentsregeln. Konstrådet har möjlighet att lämna synpunkter på ärenden under beredning men har ingen egen beslutanderätt enligt kommunallagen. Detta är principiellt viktigt då det garanterar det armlängds avstånd som ska finnas mellan tjänstepersoner och den politiska nivån, vilket stärker den konstnärliga friheten.

Botkyrka konsthall prioriterar under perioden att genomföra insatser och att utveckla arbetssätt vad gäller:

- *Att utveckla metoder för att hur delaktighet kan bli en ännu tydligare beståndsdel i enprocentsuppdragen.*

⁵ För mer information; Riktlinje för investeringar i Botkyrka kommun, s. 10 (KS/2018:609) och Konstprogram för Botkyrka kommun 2021 - 2025: Förstudie

- *Att stärka Botkyrka kommun och Botkyrka konsthalls position som ledande aktör inom ett större nationellt fält som rör relationen mellan samtidskonst, arkitektur, form och design i framtida samhällsplanering.*⁶

Konstens integritet och oberoende

Principen om armlängds avstånd är avgörande och vägledande för Botkyrka kommun. Politiken ska skapa förutsättningar för konstnärer och kulturupplevelser, men aldrig styra konstens innehåll.

För att säkerställa Botkyrka konsthalls övergripande roll, uppdrag och ansvar för konsten i Botkyrka, både idag och i framtiden, är det av stor vikt att konstens oberoende och egenvärde garanteras. Detta gäller såväl utställningsprogrammet och andra aktiviteter i Botkyrka konsthalls regi, som konstinköp och offentliga gestaltungsuppdrag genom enprocentsregeln. Konsten får aldrig bli ett instrumentellt medel för politiska viljor. Konstnärer ska kunna verka fritt i Botkyrka utan rädsla för censur eller självcensur.

Konstens oberoende hänger också ihop med konstnärers villkor. Arbetet med konst i Botkyrka påverkar konstpolitikens utformning på både lokal, regional och nationell nivå. Som en aktör inom samtidskonstfältet är det därför självklart för Botkyrka konsthall att ta sitt ansvar när det gäller att stärka konstnärers arbetsvillkor.

Botkyrka konsthall prioriterar under perioden att genomföra insatser och utveckla arbetssätt vad gäller:

- *Strukturer och rutiner för konstinköp, arbetet med konstsamlingen och den offentliga konsten.*
- *Att verka för att förbättra konstnärers arbetsvillkor.*

Centrala begrepp och definitioner

- **Armlängds avstånd;** Principen om armlängds avstånd formulerades av nationalekonomen John Maynard Keynes efter andra världskriget. Grundtanken är att politiken fattar beslut om anslagen till kultur men aldrig över det konstnärliga innehållet för att på så sätt garantera att

⁶ För mer information; Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110).

konsten är fri och obunden och inte blir ett verktyg för olika politiska propagandasyften. Myndigheter som Kulturrådet och Konstnärsnämnden garanterar detta på statlig nivå.

- **Konstnärlig kvalitet;** Den konstnärliga verksamhet som bedrivs i kommunen genom Botkyrka konsthalls arbete ska vara av hög kvalitet. Det är dock viktigt att poängtera att kvalitets-begreppet inte är något fast och statiskt utan något som förändras mellan tid och rum, mellan genre och teknik och mellan grupper och individer. Botkyrka konsthall arbetar utifrån ett föränderligt kvalitetsbegrepp som bygger på en idé om en mångfald av kvaliteter. Detta återspeglas i formuleringen *bredd och spets*. För att garantera hög konstnärlig kvalitet är det avgörande att expertisen, tjänstepersoner med rätt kunskap, arbetar med innehåll och verksamhetsutveckling.
- **Enprocentsregeln;** Är en ekonomisk princip som anger att minst en procent av den samlade kostnaden vid offentligt finansierad ny-, om- och tillbyggnad ska avsättas för konstnärlig gestaltning. Enprocentsregeln antogs av riksdagen 1937.
- **Offentlig konst;** Kan beskrivas som den konst som produceras utanför konstinstitutionens (i det här fallet, Botkyrka konsthalls) väggar. I Botkyrka kommun finns både platsspecifika verk som tillkommit genom enprocentsregeln samt lös konst, via årliga konstinköp. Den lösa konsten är alltså inte platsspecifik, utan kan omplaceras.
- **Yrkesverksam/professionell konstnär;** Konstnär som antingen har erlagt konstnärlig högskoleexamen, har dokumenterad erfarenhet inom bild- och formkonst, eller studerande vid svensk eller utländsk konsthögskola.

För mer information och bakgrund till *Konstprogram för Botkyrka Kommun 2021–2025* se bilagan *Konstprogram för Botkyrka Kommun 2021–2025: Förstudie*

